

HALL: 135 /2012

10 § Lausunnon antaminen kuntarakennelakiluonnoksesta

Kaupunginhallitus 11.2.2013 § 28

Oheismateriaali: Lausuntopyyntö VM162:00/2011.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa koko maan laajuisen kuntauudistuksen, jonka tavoitteena on vahvoin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakenne.

Osana kuntauudistusta hallitus käynnisti syksyllä 2011 hallitusohjelman mukaisen koko maan kattavan selvityksen kullekin alueelle tarkoituksenmukaisesta kunta- ja palvelurakenteesta. Kunnallishallinnon rakenne -työryhmän selvitys Elinvoimainen kunta- ja palvelurakenne (valtiovarainministeriön julkaisuja 5a/2012 ja 5b/2012) valmistui helmikuussa 2012.

Valtiovarainministeriö asetti helmikuussa 2012 kuntarakennelakia valmistelevalle työryhmälle, jonka tehtävänä oli seurata ja arvioida kunta- ja palvelurakenneselvityksestä saatavaa palautetta ja sen pohjalta laatia yhteenveto alue- ja kuulemiskierroksesta sekä tehdä uudistuksen vaikutusarviointi ja laatia tarkennettu esitys uudistuksen kriteereistä ja toteuttamistavoista. Lisäksi työryhmän tuli valmistella luonnos hallituksen esityksestä kuntauudistusta ohjaavaksi rakennelaiksi.

Hallitus linjasi kuntauudistuksen etenemistä iltakoulussaan 5.6.2012 sekä antoi seuraavana päivänä tiedonannon eduskunnalle kuntauudistuksen etenemisestä (VNT 2/2012 vp). Hallitus antoi linjauksiensa määrittelemiensä tarkastelunäkökulmien perusteella tarkempien uudistuksen kriteerien valmistelun rakennelakia valmistelevalle työryhmälle tehtäväksi. Työryhmän valmistelemat tarkemmat kriteerit vahvistettiin hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä 27.6.2012.

Nyt kyseessä oleva kuntarakennelakiluonnos on valmisteltu hallituksen linjausten pohjalta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi nykyistä kuntajakolakia, ja samalla lain nimike muutettaisiin sen sisältöä paremmin kuvaavaksi kuntarakennelaiksi. Lakiin lisättäisiin säännökset kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvityspennoista ja niistä poikkeamisesta sekä muutettaisiin kuntien yhdistymisen taloudellista tukea koskevia säännöksiä. Lisäksi ehdotetaan kielilain muuttamista eräiltä osin.

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa

Nivalassa 5.3.2013

Päivi Karikumpu
pöytäkirjanpitäjä

Sosiaali- ja terveystieteellinen ministerityöryhmä on linjannut palvelurakennemuutoksen jatkoa 15.11.2012. Näitä linjauksia koskeva muistio on lausuntopyynnön liitteenä 4. 2 (3) Valtiovarainministeriö pyytää jakelussa mainituilta tahoilta lausuntoa oheisesta luonnoksesta yleisesti sekä erityisesti lausumaan seuraavista kysymyksistä:
-selvitysvelvollisuudesta, selvitysperusteista (ml. poikkeusperusteista) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä;
-esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä;
-valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta;
-yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä;
-sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti.

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään 7.3.2013 mennessä sähköpostitse osoitteeseen valtiovarainministerio@vm.fi.

Kaupunginjohtajan esitys

Kaupunginhallitus päättää käydä asiasta lähetekeskustelun sekä nimeää työryhmän valmistelemaan lausuntoa.

Päätös

Jarmo Pihlajaniemi poistui kokouksesta asian käsittelyn aikana kello 16.55.

Kaupunginhallitus yksimielisesti hyväksyi työryhmään seuraavat jäsenet:

- pj. Esko Kangas
- 1.vpj. Jarmo Pihlajaniemi
- jäsen Tapio Uusitalo
- jäsen Jarmo Vuolteenaho
- jäsen Leena Vähäsöyrinki
- jäsen Vesa Jaakola
- jäsen Irja Erkkilä
- jäsen Jani Ahlholm
- jäsen Eero Raudaskoski
- jäsen Heikki Häyrynen
- jäsen Jarmo Kivioja
- jäsen Eija-Riitta Niinikoski
- kaupunginjohtaja Kari Valtanen
- hallintojohtaja Päivi Karikumpu

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa

Nivalassa 5.3.2013

Päivi Karikumpu
pöytäkirjanpitäjä

Kaupunginhallitus 21.2.2013 § 34

Oheismateriaalina lausunto.

Kaupunginjohtajan esitys

Kaupunginhallitus päättää hyväksyä liitteenä olevan lausunnon sekä esittää lausuntoa kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Päätös

Yksimielisesti hyväksyttiin.

Kaupunginvaltuusto 28.2.2013 § 10

Liite: Lausunto

Päätös

Heikki Häyrynen esitti, että liitteenä olevan lausunnon kohta 3 tarkennetaan seuraavaksi: "Lausunnolla oleva kuntarakennelakiehdotus rajoittaa voimakkaasti kunnallista itsehallintoa ja jokaisen oikeutta tasavertaisiin peruspalveluihin riippuen asuinpaikasta ja varallisuudesta. Valtioneuvostolle ei tule antaa toimivaltaa kuntajaon muuttamiseen vastoin kuntien tahtoa. Pakkoliitokset eivät ole hyväksyttäviä."

Jarmo Vuolteenaho sekä Vesa Jaakola kannattivat tehtyä esitystä. Kaupunginvaltuusto yksimielisesti hyväksyi tehdyn tarkennuksen.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi yksimielisesti liitteenä olevan Nivalan kaupungin lausunnon.

OTE:

Valtionvarainministeriö (valtiovarainministerio@vm.fi)

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa:

Nivalassa 5.3.2013

Päivi Karikumpu
pöytäkirjanpitäjä

Nivalan kaupungin lausunto kuntarakennelakiluonnoksesta

Viitaten 22.11.2011 päivätyyn lausuntopyyntöön (VM163:00/2011) kuntarakennelakiluonnoksesta Nivalan kaupunki toteaa seuraavaa.

1. Selvitysvelvollisuus, selvityspusteet (ml. poikkeuspusteet) ja selvitysvelvollisuuden sisältö

Kuntarakennelakiluonnoksessa kuntaliitosselvitystarvetta määrittävät väestöpohja, työpaikkaomavaraisuus, työssäkäynti, yhdyskuntarakenne sekä kunnan talous. Jos yksikin kriteeri täyttyy, kuntaliitosselvitystarve on lakiluonnoksen mukaan olemassa.

Nivalan kaupunki katsoo, että kuntaliitosselvitys ei saa automaattisesti johtaa kuntaliitokseen tai kuntaliitokseen.

Vahvan peruskunnan ohella tulee ehdottomasti sallia kuntien välinen tiivis yhteistyö ja sen kasvattaminen.

Kuntarakennelakiluonnoksen 4 e §:n (kunnan taloudellinen tilanne) mukaiset kriteerit eivät ole perusteltuja, eikä esitetty tarkastelujakso anna todellista kuvaa kuntien taloudellisesta tilanteesta. Kriteeristön tulee perustua kuntaorganisaation tuottavuuteen ja tehokkuuteen. Selvitysvelvollisuuden tulee koskea tehotomia ja tuottamattomia kuntia.

Nykyisellään taloudellisessa ahdingossa olevat kunnat voivat olla erittäin tehokkaita palvelujen järjestämisen suhteen. Voimassa oleva valtionosuusjärjestelmä kohtelee kuntia epätasa-arvoisesti. Valtioneuvosto on asettanut työryhmän uudistamaan valtionosuusjärjestelmää. Kuntajakoselvityksen ja valtionosuusuudistuksen kriteereihin tulee lisätä palvelujen tuottamisen tehokkuutta ja laatua koskevia elementtejä.

Poikkeuspusteiden arvioinnissa tulee ottaa harvan asutuksen ja kielellisten pusteiden ohella yhdeksi pusteeksi palvelujen matka-aikasaavutettavuus, jo olevien kuntien yhteistoimintojen jatkuminen ja kehittäminen sekä kuntien elinkeino- ja palvelurakenteet.

2. Määräajat ja menettelyt

Määräaikaisten ja menettelyjen suuri puute on, että lausuntoa kirjoitettaessa ei ole tietoa valtionosuusuudistuksen sisällöstä, kuntien tehtävistä eikä sosiaali- ja terveystalouden tulevasta rakenteesta. Lisäksi kunnat joutuvat antamaan lausunnon epäselvästä kokonaisuudesta vasta valitulla luottamushenkilöorganisaatiolla. Lausunnon antamisen ja lausuntojen analysoinnin aikataulu on yksiselitteisesti epärealistinen, mikäli kuntalaki tulee voimaan kesällä 2013.

Tällä pusteella kuntia ei asianmukaisesti kuulla.

Nivalan kaupunki toteaa, että vallitsevassa kuntasektorin uudistamisen kokonaisuudessa etenemisjärjestyksen tulee olla seuraava:

1. ensin on ratkaistava sosiaali- ja terveystalouden järjestäminen sekä säädettävä kuntalaisten lähipalveluja koskeva laki
2. tämän jälkeen välittömästi tulee käydä läpi kuntien ja valtiovalan tehtävienjako kokonaisuudessaan
3. tehtävienjako valmistelun jälkeen tulee uudistaa rahoitusjärjestelmä (valtionosuus)

4. 1-3 kohtien valmistelun jälkeen voidaan järkevällä tavalla tarkastella kuntien palvelurakenteita kustannustehokkaiden palvelujen ja erityisesti lähipalvelujen tuottamiseksi
5. kuntarakennetarkastelussa tulee tarkastella myös sitä näkökulmaa, kuinka kuntaliitokset vaikuttavat alueen elinkeinoelämän kehittämiseen. Keskeistä maaseutualueilla on alueiden omatoiminen elinkeinoelämän kehittäminen. Esimerkkinä voidaan todeta, että vahvan kehitystyön seurauksena Nivalaan on syntynyt vientivetoinen teollisuus, mikä on korvannut maataloudesta vapautuvia työpaikkoja ja lisännyt asukasmäärää. Samoin tulee tarkastella sitä näkökulmaa kuinka valtiosuusjärjestelmän kautta korvataan täysimääräisesti siirtymäkuntaosuus niille kunnille, jotka luovuttavat vuosittain opiskelijoita ja koulutettua työvoimaa ns. kasvukeskuksiin.

3. Valtioneuvoston toimivalta päättää kuntajaon muuttamisesta

Lausunnolla oleva kuntarakennelakiehdotus rajoittaa voimakkaasti kunnallista itsehallintoa ja jokaisen oikeutta tasavertaisiin peruspalveluihin riippuen asuinpaikasta ja varallisuudesta. Valtioneuvostolle ei tule antaa toimivaltaa kuntajaon muuttamiseen vastoin kuntien tahtoa. Pakkoliitokset eivät ole hyväksyttäviä.

4. Yhdistymisavustuksien ehdot ja määrä

Kuntien tulee saada avustusta selvitysten tekemiseen siitä huolimatta johtaako selvitys kuntaliitoksiin. Yhdistymisavustusten ehdot ovat liian kaavamaisia. Yhdistymisavustusten tulee tukea toiminnallisuuden ja tuottavuuden kehittämistä uusissa organisaatioissa.

5. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevista linjauksista

Kuntarakennelain uudistamisen yhteyteen liitetyt linjaukset sosiaali- ja terveyspalvelujen rakenteista ja turvaamisesta ovat epäselvät, joten niihin on mahdotonta ottaa kantaa. Ne tulee käsitellä erillisenä kokonaisuutena ja kunnat ottavat kantaa niihin erillisessä lausunnossa. Suomeen ei tarvita enää uusia hallinnollisia organisaatioita, vaan tavoitteena tulee olla luontainen kuntien välisen yhteistyön malli, jolla turvataan toiminnallisesti ja taloudellisesti tehokkaat kuntalaisten peruspalvelut.

6. Lopuksi

Nivalan kaupunki toteaa, että nykyinen valtiosuusjärjestelmä sekä valtion kunnille määräämät palvelutuotantovelvoitteet ovat asettaneet alueen kunnat taloudelliseen ahdinkoon. Tämän johdosta on olennaista, että kuntasektorin uudistamisen kokonaisuudessa etenemisjärjestys noudattelee kappaleessa 2 mainittua etenemistapaa. Aikataulu uudistusten vaatimalle lainsäädännölliselle valmistelulle on selvästi epärealistinen, eivätkä kunnat siten voi tosiasiallisesti vaikuttaa lausunnoillaan kuntarakennelain sisältöön, eikä kuntien lausunnoilla siten ole todellista merkitystä.

